

Člověk a město - Mimoszemská města

Autor: [Romana Šubrtová](#) - 16. 2. 2007, zobrazeno: 1500krát

Člověk a město - Mimoszemská města

Samostatné téma (projekt) **Město** obvykle řadíme do výuky VV v 2. pololetí 7. ročníku. Do tohoto období je téma zahrnuto přímo v tabulkách našeho školního vzdělávacího programu. Žáci se ale s městem nesetkávají poprvé. Navazujeme na jejich znalosti z výuky v jiných oblastech a na jejich vlastní práci ve výtvarných projektech.

V každém školním roce vzniká nový projekt na téma Město. Práce s žáky je pokaždé trochu jiná. I výběr konkrétních otázek (témat) je pokaždé jiný. Záleží například na tom, kterými projekty se žáci už zabývali, dále na aktuálním dění v Praze, na konkrétním žákovském kolektivu (jaké mají žáci vlastní zkušenosti, do jaké míry jsou ochotni se sami zapojovat do projektu).

Letošní "sedmáci" měli za sebou práci na dvou velkých v projektech: **Antika** a **Karel IV.** Prvním projektem prošli žáci v 6. ročníku. Zde se seznámili s řeckou a římskou architekturou a sochařstvím, oživovali starověká města, setkali se s některými pojmy z architektury (urbanismus, pravoúhlý systém apod.). V sedmém ročníku v rámci celoškolského projektu Karel IV. žáci navštívili výstavu Karel IV. - císař z boží milosti na Pražském hradě a v rámci VV se více zabývali architekturou gotickou, trochu na úkor památek z pozdější doby. Konkrétně pracovali na tématech: *Navrhni chrlič pro gotickou katedrálu, Panorama Prahy za Lucemburků, Kamenný detail v gotice, Madony, Desková malba, Magické světlo gotického interiéru, Klenby a oblouky.*

Aby žáci nebyli unavení z městské architektury, vrhli jsme se ve 2. pololetí na město poněkud z odlehčeného pohledu, a to z pohledu, který žákům dovoluje pracovat hlavně s vlastní fantazií a přitom se opírá o jejich oblíbenou četbu, PC hry apod.

Na začátku projektu **Člověk a město** žáci vytvářeli kompozice, při nichž v kolážích využívali staré mapy a plány města (*Tajná zóna*). Dále jsme hovořili o rozložení hmoty a prostoru, objevili pojmy interiér, exteriér, vertikální, horizontální, síť, překlenutí prostoru, dominantu (*Přemostěte řeku. Co je pod lešením?*). Pak jsme se vrhli na město z letadla, odkud jsme viděli město jako stále se měnící a žijící celek, hledali jsme tu různé systémy a zkoumali různé vazby (např. na terén, krajinu, části města, počet obyvatelstva, dopravu, energetiku (*Přistáváme v noci*)). Nakonec jsme viděli město i z úplně neznámého a fantazijního pohledu - z pohledu kosmických objevitelů a průzkumníků.

Téma **Mimoszemská města** se během naší společné práce rozvrstвило na čtyři části (klíčové momenty tvůrčího procesu žáků):

1. Jsme v budoucnosti
2. Prostor v prostoru (objevení a vymezení prostoru)
3. Objevení města

4. Naše zpráva z vesmíru

V páté lekci žáci navázali na svou práci a přenesli se znovu do jiného světa. Podle strukturovaného prostoru, který tam objevili, namalovali (nakreslili) a popsali, představovali si, kdo planetu obývá (text, skica mimozemšťana, PC grafika - Art Rage).

1. Jsme v budoucnosti

- *Inspirace*

Vzpomínáme na naše dobrodružství, kdy jsme jako cestovatelé vesmírem objevili nový život. Cestovali jsme časem a prostorem bez omezení a našli různé světy. Máme před sebou kupu materiálů, které jsme si přivezli na Zemi. Každý má své osobní zážitky, svoje vzpomínky. Máme nasbírané filmy, příběhy, fotky ve svém počítači, dokonce PC hry.

Ilustrace z knihy Star Wars - Klony útočí

- *Aktivita*

Společně si vybavujeme a sdělujeme informace o filmech, které žáci viděli, a knihy, které četli. Sami vzpomínají i na kreslené pohádky a komiksy. Uvádějí tyto příklady filmů: Létající Čestmír, Arabela, Matrix, Hvězdné brány, Star Trek, Den nezávislosti, Muži v černém, Četník a mimozemšťané, Válka světů, Vetřelec, Scary movie 3, E. T. mimozemšťan, Predátor, Vetřelec versus Predátor, Znamení, Napadení, Stroj času, 12 opic, Návštěvníci, Jiné světy, Armagedon, Mars útočí, Hvězdné války; knihy Harry Potter, Narnie; PC hry. Žáci si své nápady zapisovali do pomocných třídících materiálů, hledali jednu konkrétní vzpomínku a popisovali místo (planetu), ke kterému se váže. Jako příklad si poslechli úryvky z knihy Star Wars - Klony útočí:

1. Planeta Geonosis:

"Rudá planeta Geonosis, nacházející se ve Vnějších pásu, má prstenec z asteroidů, které jsou pozůstatkem původního měsíce, zničeného při srážce s dvoukilometrovou kometou. Povrch planety je neustále bombardován dopadajícími meteority a často se na něm odehrávají radiační bouře, způsobující masové vymírání. Hmyzoidní Geonosiané - nejvyšší forma života na planetě - jsou odkázáni na život v podzemí..."

2. Planeta Kamino:

"Kamino je vzdálený a nehostinný svět, pokrytý souvislým a nekonečným oceánem. Vzhledem k tomu, že se nachází v trpasličí satelitní galaxii až za Vnějšími pásy, je planeta navštěvována zřídka... Kaminoané jsou vysoce inteligentní. Žijí ve městech,

postavených na pylonech nad hladinou oceánu... Odlehlost planety a její nepříjemné klima zároveň zaručují, že pracovníci dohledu nad klonováním planetu kontrolují jen velmi zřídka..."

Jeden ze zajímavějších dětských slovních popisů:

"Planeta je převážně vodní, je zde málo ostrůvků a když už nějaký objevíte, tak jsou na něm sopky a žhavá láva. Planetu jsme pojmenovali Ohnivý Vodník..."

"Na planetě Monte je voda, půda, ale není tu vzduch, je zde neustále noc a chlad, jednou za mimozemský rok (naše 3 měsíce) tu vyjde Slunce. Vidíme vysoké domy jako v New Yorku. Žije zde 88 milionů obyvatel..."

"Na planetě rostou malé stromy, rostliny (byliny) jsou obrovské, jsou tu jezera, řeky a sopky, radioaktivní kameny, radioaktivní železo, světlo je zde černé..."

- *Dílčí výstup*

Rozvíjení vlastní fantazie, evokace zážitků z četby a sledování videa, výběr konkrétních krajinných a přírodních prvků, hledání slovních prostředků pro popis místa, uvědomování si vazby mezi krajinou, podnebím, přírodními podmínkami a životem.

2. Prostor v prostoru

(Objevení a vymezení našeho prostoru)

- *Inspirace*

Představte si, že jste vlezli do nějakého zvláštního vnitřního prostoru. Nějakým vchodem, tunelem, dírou, schodištěm, cestou jste se přemístili do vnitřního světa, na místo, které jste hned nemohli vidět (byla tma, místo bylo zasypáno, něčím chráněno, bylo pod vámi, pod poklopem apod.). Tento utajený a vámi teď objevený svět má svoji energii, svoje světlo, barvy. Uvědomte si svůj první dojem, svůj pocit, když jste sem vstoupili. Potom začněte přemýšlet o tom, jak je prostor osvětlen, jaký druh energie je zde využíván. Všímejte si směru záření a barev pozadí.

- *Aktivita*

Žáci nejprve vytvářeli na tabuli seznamy různých prostorů. Tato činnost je bavila a byli odvážnější než pak ve své realizaci. Odpovídali na otázku: Kde jste svůj prostor objevili?

Kromě očekávaných odpovědí (např.: v jeskyni, v břiše obludy, v kouli, v ponorce, v kosmické mimozemské lodi, v sopce) se objevily odpovědi typu: díra v kapse, v oku, ve vlasech, v PC...

Dále si žáci pro sebe zvolili barevnou kombinaci, která bude v jejich práci převládat. Začali tedy přemýšlet o výtvarném zpracování svého prostoru a slovně popsali zdejší atmosféru.

Příklad popisu: Prostor je teplý, vlhký, růžové světlo sálá z placatých kamenů na stěnách. Je příjemný, není nepřátelský.

- *Dílčí výstup*
 - vlastní výběr a definice svého prostoru
 - uvědomění si rozmanitosti barevného řešení (prostor by neměl být osvětlen z vnějšku, např. Sluncem, měl by sám svítit)
 - nalézání odpovědí na otázky: Co může být zdrojem světla? Jak zachytit zvláštní mimozemskou atmosféru?
 - výběr barevných kombinací, barevných a světelných kontrastů
 - objevení barvy jako výrazového vizuálně obrazného prostředku

3. Objevení města

- *Inspirace*
Teď stojíte v tom svém právě objeveném prostoru. První dojem, ať už to bylo okouzlení, strach z nebezpečí nebo úlek, máte za sebou. Probouzí se ve vás opatrná zvědavost. Pátráte očima v prostoru a hledáte pevné tvary nebo jejich části. Potřebujete objevit něco, co by vám napovědělo, kde stojíte. Najednou si uvědomíte, že máte před sebou město mimozemšťanů. Podle čeho jste to poznali? Co jste viděli? Porovnejte prostor s něčím podobným na Zemi, nebo s našimi městy.
- *Aktivita*
Žáci se vracejí ke své předešlé práci a vzpomínají, co bylo vidět z letadla, jaké systémy pozorovali a potom vytvářeli ve svých městech a mapách. V této souvislosti chápou termín systém (systém ulic, uspořádání architektury podle určitého pravidla, systém kanálů, elektrických rozvodů, počítačových sítí), přemýšlejí, kdo v jejich mimozemském městě bydlí nebo bydlel a jak se v něm například pohyboval.

Žáci si vymysleli mimozemšťana a svůj slovní popis, který se jim většinou povedl lépe než popis planety, měli jej mít na paměti při "budování" města (vzdušné koridory pro létající tvory nebo pro vznášedla atp.).

Příklady popisů:

"Jsou zelení, maximálně 160 cm velcí, mají velké zelené oči, jsou hubení, chodí po nohou, chybí jim nos, cítí tykadly, která mají na hlavě."

"Žijí zde dva druhy živočichů. První druh je vodní. Jedinci nemají ploutve, prostě plavou pomocí svalů. Jsou býložravci. Druží žijí ve vysokých teplotách, na souši, ale

umí i velice dobře plavat, potápět se, loví vodní živočichy. Mají šest nohou, malou tlamu, jsou velmi rychlí a mrštní."

"Jsou to vodní tvorové Jagabinkové. Mají mezi prsty blány, končetiny jsou přizpůsobeny i k chůzi. Kůže je z šupin. Dorozumívají se rukama a telepatii. Mají vysokou inteligenci."

"Má 5 končetin, měří asi 120 cm. Váží asi 500 kg, ale protože je na jejich planetě malá gravitace, váží kolem 80 kg. Na těle má malé nádorovité nárůstky z důvodu silné radiace na planetě. Umí létat a daleko vyskakovat."

"Vypadají prapodivně, jsou celí holí, nemají na sobě ani jeden chloupek, jsou zakrslí. I když jsou staří, vypadají jako kojenci. Jsou to spíše valibuci, nemají moc dobré pohybové schopnosti."

"Objevil se zde neznámý brouk Surian. Barvu má červenočernou. Podle vědců je nebezpečný. Žije asi 10 let, měří 40 mm, pohybuje se poletavými pohyby."

Žáci vybírají systémy prvků (tvarů), které definují město. Podle svého výrazového záměru volí další vizuálně obrazné prostředky: linii, tvar, strukturu i techniku kresby a malby. Většina žáků si zde zvolila lineární kresbu voskovkou, doplněnou malbou vodovými a temperovými barvami. Jiní postupovali opačně.

Postup od kresby k malbě dovolil žákům zaměřit se na detail.

Někteří žáci volili opačný postup: přes dynamickou malbu širokým štětcem dokreslovali některé části obrazu pastelkou a reagovali tak na již připravený barevný podklad.

V této fázi proběhla tedy vlastní tvůrčí výtvarná práce žáků, kteří měli po celou tu dobu možnost individuální konzultace s učitelkou (kompozice, technika malby či kresby, modelace).

- *Dílčí výstup*
Pochopení termínů systém a uměle vytvořená struktura (člověkem, mimozemšťanem), které vypovídají o životě zde žijících tvorů, pochopení souvislostí mezi způsobem života (dýchání, pohyb, růst, inteligence) a podobou města (prostředí uměle přizpůsobené), rozvíjení fantazie a tvořivosti, výběr vizuálně obrazných elementů k vyjádření celkového výrazu.

4. Moje zpráva k z vesmíru

V poslední samostatné hodině dostali žáci za úkol předvést svou práci.

- *Inspirace*
Právě začíná nejdůležitější a nejlepší část vaší práce. Vrátili jste se v čase a prostoru úspěšně na Zem. Máte v ruce unikátní fotografii, důkaz života na jiné planetě v jiné soustavě ve vesmíru. Máte i spoustu doprovodných materiálů. Vaším úkolem teď bude podat lidstvu krátkou, ale výstižnou zprávu o vašem objevu, třeba v televizi. Popište všechno, co je na fotografii (či vaší malbě), a proč to vypadá právě tak. Můžete si vymýšlet další souvislosti. Zdůrazněte své pocity v nově poznaném prostoru.
- *Aktivita*
Žáci si připravili krátkou prezentaci své práce. Vystupovali, jako by se prezentovali před širší veřejností. Museli se představit, vysvětlit, jakou výpravu podnikli a co na ní objevili, dále popisovali atmosféru místa a hovořili o objevování stop jiné civilizace, někdy došlo i k přímému setkání s mimozemšťany. Žáci hovořili i o svém výtvarném zpracování (proč volili právě takové vizuálně obrazné elementy, co je zajímavého na jejich kompozici). Z jejich podrobnějšího bádání se začala rýsovat podoba mimozemského města. Někdy se pochlubili i svými vizemi do budoucnosti.
- *Dílčí výstup*
Ověřování komunikačních účinků, rozvoj fantazie a myšlení, hledání souvislostí a

vazeb, třídění nových informací a zpětná rekonstrukce na základě výsledků svého objevování.

Ukázky ze závěrečné lekce, kdy žáci prezentovali svou práci nebo se na své vystoupení teprve připravovali.

Další možnosti a doporučené navázané aktivity a inspirace k námětům

- Experimenty se změnou osvětlení (barevnosti) - planeta po výbuchu, tajemný energetický krystal, jádro, vyšla stará hvězda, vesmírné záření
- Práce z důrazem na linii a tvar - vymysli komunikační systém mimozemšťanů, znaky, číselné systémy, šifry, zvuky, dopravní systém, dráhy vznášedel, řeky a cesty, rozkresli návrhy vznášedla (lodě, rakety, kosmické zbraně), planetární krajina a její prvky, tvarové proměny (Autoboti, Robozvířata, Vývoj jedince)
- Práce s PS grafikou - zprávy z vesmíru, reportáž, referáty z cesty, deník kosmonauta, co zjistila (vyfotila) vyslaná sonda?

Stupeň vzdělávání a období vzdělávání	2. stupeň ZŠ, nižší ročníky gymnázia
Dílčí cíle dané aktivity	Chápe vizuální produkci jako prostředek komunikace, porovná vlastní vyjádření vzniklá na základě fantazie a ilustrací současné knižní a filmové produkce.
Integrace průřezových témat	OSV: • Rozhodovací dovednosti • Řešení problémů • Seberegulace a sebeorganizace • Kreativita EV: • Lidské aktivity • Problém životního prostředí • Základní podmínky života

Mezioborové přesahy a vazby	ICT, Český jazyk a literatura
Organizační forma výuky	Skupinová i individuální forma práce
Předpokládaný časový nárok	6 - 8 vyučovacích hodin
Nutné pomůcky a prostředky	Čtvrtky A1 nebo A0 (balící papír), materiál na kresbu a malbu, reprodukce z knih Hvězdné války, připravený dotazník a PC program Malování nebo Art Rage, případně Flash.
Informační a inspirační zdroje	<i>Za tajemstvím světů Star Wars - Klony útočí.</i> Průvodce 2. dílem. Trojan, R. - Mráz, B.: <i>Malý slovník výtvarného umění.</i> SPN, 1990.

[verze pro tisk](#)

On-line verze: <http://www.rvp.cz/clanek/248/1160>

© Výzkumný ústav pedagogický v Praze. Metodický portál www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785, je financován z ESF a rozpočtu ČR.

Rozvinout tento námět můžete prostřednictvím "nápadů čtenářů" - [formulář pro vložení nápadu](#)